

Anna Fredholm

Vem blir ihågkommen på Armémuseum?

OM MILITÄRHISTORISKA SAMLINGARS MÖJLIGHETER OCH BEGRÄNSNINGAR

Under de senaste åren har den svenska museisektorn präglats av flera politiska och massmediala debatter på temat demokrati och normkritik.¹ Inledningsvis handlade diskussionen mest om mångfald, representation i museisamlingar och frågan om vem eller vilka som inkluderas i kulturarvet. Flera debattörer argumenterade för att kulturarvet ständigt har förändrats och omtolkats i sin egen samtid och några påpekade fördelarna med att minoritetsgrupper och andra marginaliserade samhällsgrupper blir del av den historieskrivning som museerna medverkar till idag (se bl. a. Wirtén 2016, Källén 2016 & Zapata 2016). Andra framförde oro för att museernas oberoende ställning som kulturinstitutioner hotades av ökad politisk styrning och varnade för att ett normkritiskt perspektiv med ett ensidigt fokus på mångfald kunde leda till att museerna utarmas på kompetens och expertkunskap inom sina respektive ämnesområden (se bl. a. Wong 2016a, 2016b, Ohlsson 2016 & Linderborg 2016). Debatten fortsatte återkommande under 2017 och 2018.

Den 1:a augusti 2017 fick Sverige för första gången någonsin en museilag som reglerar verksamheten inom det allmänna museiväsendet. Lagen slår fast att museerna aktivt ska förvalta sina samlingar för att nå verksamhetens mål, vilket formuleras som att ”bidra till samhället och dess utveckling, genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning” (*Museilag* SFS 2017:563). Samtidigt utfärdade regeringen en förordning om statliga museers förfoganden över föremål, vilken gav dessa museer utökade möjligheter att skänka utgallrade föremål till andra museer (SFS 2017:564). Förordningen blev till nytt bränsle i en pågående debatt om gallring på museer och som delar kulturarvssektorn i olika läger. Somliga menar att de museer som gallrar föremål ur

sina samlingar handlar moraliskt fel och stick i stäv med museietiska grundvalar (se t. ex. Wong 2017a, 2017b). Vissa påtalar att gallring ur samlingarna riskerar att underminera museernas förtroendekapital hos allmänheten. Andra betraktar gallring som en naturlig del i en aktiv samlingsförvaltning, och framhåller att gallring är en förutsättning för att museisamlingen ska kunna fortsätta att växa, berikas och underhållas även i framtiden (se t. ex. A. Berg 2017, I. Berg 2017 & Riksantikvarieämbetet 2017).

Den här artikeln tar sin utgångspunkt i de ovan refererade debatterna inom svenskt kulturliv i syfte att skildra Armémuseums arbete med att granska sin egen insamlingshistoria och institutionens betydelse för det militärhistoriska kulturarvet. Armémuseum är en del av myndigheten Statens försvarshistoriska museer som har till uppgift att ”främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och försvarets roll i samhällsutvecklingen” (SFS 2007:1178). I basutställningarna har Armémuseum emellertid valt att göra en något bredare uttolkning av myndighetens uppdrag, till att omfatta krig, fred och dess påverkan på samhället och människors liv genom Sveriges historia.

MAKTEN OCH ÄRLIGHETEN PÅ ARMÉMUSEUM

Det utbredda intresset för vad museer samlar och väljer bort är säkerligen något betecknande för samtiden. Inom museisektorn finns idag en större medvetenhet om att museer inte bara förvaltar kulturarv, utan också aktivt skapar kulturarv och brukar museisamlingar för att kommunicera olika berättelser. I oktober 2015 öppnade Armémuseum *Makten och ärligheten*, en del av museets basutställning som problematiserar museers makt att välja vad som ska sparas och berättas om de föremål som finns i samlingarna. *Makten och ärligheten* är resultatet av Armémuseums självkritiska granskning av insamlingsverksamheten genom historien, men också ett försök att få museets besökare att börja fundera på hur det kommer sig att vissa saker sparas på museum och andra saker glöms bort.

Historieväggen i utställningen *Makten och ärligheten* på Armémuseum. Foto: Armémuseum

Det första som möter besökarna av utställningen är en installation som går under det inofficiella namnet ”historieväggen”. Historieväggen rymmer hundratals föremål från Armémuseums samlingar inrymda i ett stort antal glasmontrar, vilka i sin tur bildar bokstäverna i ordet ”historia”. Föremålen som visas i montrarna är ett utsnitt av vad Armémuseum har samlat, från det att museet öppnade år 1879 och fram till idag. De är ordnade i en kronologisk insamlingshistorik, vilket innebär att det som fyller H:et är exempel på sådant som samlades under museets första år, medan det som finns i andra änden av ordet historia är ett urval av föremål som har förvärvats till museets samlingar ganska nyligen. Precis som i de flesta museisamlingar så är det en väldig blandning av saker: alltifrån små modeller, till fanor, kanonrör, sablar, hattar, ficklampor, frystorkad mat och öronproppar. Syftet med att låta föremålen bilda ordet historia är förstås att illustrera hur de föremål museer väljer att samla och spara kommer att bilda utgångspunkt för historieskrivningen framöver. Med historieväggen som utgångspunkt görs besökarna medvetna om att de föremål som museer sparar idag kommer att påverka vad människor i framtiden kommer att minnas och berätta om den tid som är nu.

FÖREMÅL UTAN BERÄTTELSE

En faktor som skiljer Armémuseums samlingar från andra kulturhistoriska samlingar är att de flesta föremål har kommit till museet från olika delar av försvarsmakten. Varje månad sänder Försvarets materielverk eller det militära Högkvarteret långa listor till de museer som ingår i myndigheten Statens försvarshistoriska museer, med information om en mycket stor mängd objekt som ska utrangeras.² Ofta har Armémuseum hundratals föremål att tacka ja eller nej till i samband med det månatliga insamlings- och gallringsmötet. Arbetet med att sätta sig in i vilka sorts föremål det handlar om tar tämligen stora resurser i anspråk. Ofta är det föremål som aldrig har använts. Ibland har de tillverkats i syfte att fungera som förlagor till hur en viss sak ska se ut, så kallade ”modell exemplar”. Andra

Många föremål som kommer från försvarsmakten saknar historisk proveniens. Foto: Armémuseum

Konservburkarna är ett exempel på en typ av föremål i Armémuseums samlingar som har kontextualiserats med hjälp av personliga minnesbilder. Foto: Armémuseum

föremål har kanske använts av någon, men det går nästan aldrig att ta reda på av vem, när, var eller hur. Det är självklart något som sätter begränsningar för Armémuseums verksamhet, samtidigt som det också ger museet stor frihet att välja vad det ska berätta om föremålen i samlingarna.

Åren 2011-2014 genomförde Armémuseum insamlings- och forskningsprojektet *Lumpen – identitet och materiella minnen*.³ Syftet med projektet var att samla ny kunskap och ny kontext till föremål i museets samlingar. Armémuseum har uppskattningsvis 60 000 föremål som kan kopplas till värnplikten på något vis, och genom att samla in minnen och berättelser från personer som hade gjort värnplikten under 1900-talet, förväntades projektet fördjupa kunskapen kring museets samling. Målsättningen var framförallt att nå de personliga upplevelserna, känslorna och sinnesintrycken kopplade till olika föremål. Insamlingsprojektet slog väl ut och över 2200 personer valde att dela med sig av sina upplevelser från värnplikten i en stor webbenkät. Idag betraktar museet det insamlade materialet som en verklig guldgruva med berättelser fyllda av mänskliga erfarenheter.⁴ Berättelser om kliande halsdukar, kalla uniformer, kängor som gav skoskav, konserver som gav magont och mycket annat. Alla dessa berättelser har ingjutit liv i Armémuseums samlingar och fördjupat förståelsen av föremålens betydelse.

FRÅN TEKNISK UTVECKLING TILL KULTURHISTORIA

En bit in i utställningen *Makten och ärligheten* finns en interaktiv skylt som handlar om olika epoker i Armémuseums insamlingshistoria. Gestaltningen är en förenklad bild och de så kallade epokerna har i själva verket glidit in i varandra och återkommit med jämna mellanrum. Trots det fungerar indelningen i epoker bra för att visa på generella tendenser i sättet att samla föremål och tänka kring museisamlingar. Skylten är till för att uppmärksamma besökarna på att insamling av föremål till museer aldrig kan vara

en vetenskapligt objektiv verksamhet: när vissa saker väljs ut för att sparas och bli till museiföremål betyder det också att andra saker väljs bort. Besökarna uppmanas att förhålla sig kritiska till museisamlingen och fråga sig: Varför har museet sparats på det här? Hur har urvalet gjorts? Vad valdes bort? När gjordes insamlingen? Vem samlade in det? Vad kunde museet ha samlat in istället?

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet samlade Armémuseum helst in en av varje i sitt slag. Då var det viktigt att samla fullständiga serier av föremål för att kunna visa på den teknikhistoriska utvecklingen. Vapen och uniformer samlades in från hela Sverige i sann "Artur Hazelius-anda". Samlingen fungerade som en slags referenssamling, ett vittnesbörd om svensk ingenjörskonst och militära framgångar. En bit in på 1900-talet samlade museet ofantliga mängder av överskottsmaterial från arméns förråd. Ibland sparades uppemot hundratals exemplar av exakt samma föremålstyp. I samlingen finns till och med över 1000 exemplar av samma sorts kniv. Under den här perioden fungerade museisamlingen nästan som ett slags förråd för arméns uttjänta saker och försvarsmakten hade stort inflytande över vad som skulle bevaras. Under andra delen av 1900-talet blev det viktigare att samla på högstatusföremål, tjugiga medaljer och uniformer som tillhört framstående militärer. Samlingen speglade elitens liv och föremålen berättade om bragder och högtidliga militära sammanhang med pompa och ståt. 1996 fördes Armémuseum över från Försvarsdepartementet till Kulturdepartementet. Det innebar att museet fick större möjlighet att styra över vilka föremål som skulle förvärvas och att det blev allt viktigare att samla föremål med proveniens i ett kulturhistoriskt sammanhang. Föremålen blev intressanta om de kunde berätta något om människorna som använt dem.

BOSTADSCONTAINERN FRÅN CAMP VICTORIA

I utställningen *Makten och ärligheten* finns flera exempel på föremål som har samlats sedan museet övergick till ett mer kulturhistoriskt samlande. Ett av dessa är en bostadscontainer som kommer från den svenska militärförläggningen Camp Victoria utanför Pristina i Kosovo. Förläggningen var bas för soldaterna i den svenska utlandsstyrkan i Kosovo 1999-2011 och Armémuseum blev erbjudet att dokumentera den innan den skulle stängas år 2011. Inbjudan kom från den svenska försvarsmakten och en projektgrupp från museet reste dit i september 2010 för att fotografera, göra intervjuer, observationer och samla föremål. Innanför förläggningens kraftiga murar fanns ett helt litet samhälle i miniatyr, med alltifrån bostadsområden, affärer, sjukhus och kyrka, till postkontor, bibliotek, frisör, gym, barer och olika arbetsplatser. Den stora skillnaden var att nästintill alla byggnader var uppbyggda av likadana containrar, för att det skulle gå att flytta på dem den dag det blev dags för det. Med anledning av den överväldigande mängden möjliga berättelser och föremål att samla in, var det nödvändigt att göra urval och prioriteringar. Arbetet inriktades på att dokumentera vardagslivet på förläggningen och eftersom soldaterna tillbringade så pass mycket tid i den egna bostadscontainern gjordes bedömningen att det skulle vara intressant att samla in en sådan. På förläggningen fanns ett stort bostadsområde med containrar som låg sida vid sida i långa rader. På flera sätt liknade det en

Gatuvy i ett bostadsområde på förläggningen Camp Victoria, Kosovo. Foto: Armémuseum

vanlig radhusgata i Sverige, med planteringar, flaggor och solstolar. Bostadscontainrarna gav således en intressant inblick i hur soldaterna skapade en personlig hemmiljö på en militär förläggning där allt annars såg väldigt likadant ut.

Det är uppenbart att museet valde bort åtskilliga föremål och miljöer i samband med att projektgruppen tog beslutet att spara en bostadscontainer. Ett konkret exempel på något som valdes bort var alla minnesmärken och kompanisköldar som hängde i mässen. Dessa föremål har tillverkats av soldater som tjänstgjort på förläggningen under olika perioder och fungerar som ett slags minnesmärken över de egna insatserna. I själva verket var det faktiskt med anledning av kompanisköldarna som museet först blev inbjudet till Camp Victoria. Försvarsmakten letade efter någon som skulle kunna spara deras kompanisköldar och minnesmärken för framtiden. Museet svarade emellertid att personalen föredrog att göra en egen bedömning av vad som var värt att spara med utgångspunkt från ett musealt perspektiv. Försvarsmakten godtog denna ståndpunkt, men några månader efter att projektgruppen hade kommit tillbaka från förläggningen anlände trots allt ett par pallar, fullastade med olika sköldar och minnesmärken från mässen. Museet valde att spara dem, men inte som en del av samlingarna, utan som rekvisita som kanske skulle komma till nytta i en utställning. Några av kompanisköldarna visas i utställningen *Makten och ärligheten* idag, som ett konkret exempel på något som valdes bort.

Museets egen målsättning med resan till Camp Victoria kom således att inriktas på att samla in en bostadscontainer med fullständig inredning, i syfte att bevara en någorlunda autentisk helhetsbild av en svensk soldats bostad på en förläggning utom-

Interiörbild från mässen på Camp Victoria som fyllts med kompanisköldar och andra minnesmärken. Foto: Armémuseum

lands. Därför sökte museet kontakt med en person som bodde i en bostadscontainer på förläggningen och som kunde tänka sig att skänka sina personliga ägodelar till Armémuseum efter avslutad tjänstgöringstid. Efter en del sökande hittades en person som tjänstgjorde som kapten och officer på förläggningen och som var intresserad av att vara med i samlingsprojektet. Dessutom gjordes en överenskommelse med försvarsmakten om att få överta bostadscontainern i sig, inklusive alla möbler och den militära utrustning som tillhörde personen i fråga. Därefter fotodokumenterades containern mycket noggrant, varpå bostadsinnehavaren intervjuades. Museets plan var att återställa containern precis som den såg ut på plats i Kosovo för att visa upp den i en utställning om FN-uppdrag på museet.

Några månader senare anlände alla personliga ägodelar tillsammans med den militära utrustningen till Armémuseum i Stockholm. Ytterligare en tid senare kom slutligen själva bostadscontainern. Dessvärre kunde museets personal snabbt konstatera att något hade blivit fel. Det var varken rätt container eller samma möbler inuti. Det skulle visa sig att museets bild av vad som var viktigt att spara krockade med den bedömning som försvarsmakten själva gjorde. De tyckte inte att den bostadsbarack som hade valts ut i Kosovo var tillräckligt representativ för den bild de ville förmedla om sin verksamhet. Därför hade de beslutat att skicka en annan bostadsbarack med ett i deras ögon mer representativt och typiskt militärt möblemang. Ur Armémuseums perspektiv föll dessvärre hela idén om att visa upp en autentisk bild av en soldatbostad i utställningarna. Trots det sparades ändå containern, och idag finns den utställd i *Makten och ärligheten*, för att visa på hur olika samlingsstrategier kan krocka med varandra och för att illustrera att all insamling bygger på olika människors beslut.

Interiörbild från bostadscontainern som den såg ut i Kosovo. Foto: Armémuseum

Alla föremål som hade tillhört soldaten i fråga samlades emellertid in till Armémuseums samlingar. Bland de 266 föremålen finns allt ifrån jordnötter, kaffe och plastblommor, till tandkräm, fotfilmar, nallebjörnar och doftljus. Det är föremålstyper som inte är särskilt vanliga i Armémuseums samlingar i övrigt. Som museiföremål får de en särskild status som kulturarv och blir en del av allt det som ska vårdas, visas och bevaras för framtiden, tillsammans med kanoner, uniformer och medaljer i samlingarna. I utställningen visas alla föremål som kommer från förläggningen i självförslutande plastpåsar, resten är

Bostadscontainern utställd i *Makten och ärligheten* på Armémuseum. Foto: Armémuseum

Plastblomman är ett exempel på ett föremål från bostadscontainern som förvärvades till Armémuseums samlingar och som för närvarande finns utställt i *Makten och ärligheten*. Foto: Armémuseum

rekvisita som köptes in för att efterlikna den ursprungliga inredningen i containern. Syftet med detta är att visa på statuskillnaden mellan museiföremål och andra föremål på ett museum.

Doftljus, nallebjörnar och plastblommor ingår annars inte i den traditionella berättelsen av soldatlivet. Någon kanske ifrågasätter om det verkligen är vettigt att spara på tandkräm och doftljus, och även bland personalen på Armémuseum föregicks förvärvsbeslutet av ett antal hetsiga diskussioner. Beslutet att ändå förvärva allt som tillhört den person som hade bott i containern vilade på ett ställningstagande om att det är minst lika viktigt för Armémuseums del att samla alla de vardagliga, icke-militära föremålen som har funnits med i de enskilda soldaternas tillvaro. Soldaternas personliga tillhörigheter kan ge en ytterligare dimension till berättelsen om soldatlivet, med utgångspunkt från den enskilda människans liv och vardag på en förläggning utomlands. Detta är såklart en högst subjektiv bedömning, som i allra högsta grad har att göra med vilka som varit involverade i dokumentationsprojektet, deras bakgrund och den tid de lever i. Precis som alla andra förvärv som gjorts till museets samlingar: alla föremål har en gång i tiden valts ut och sparats för att någon där och då gjorde bedömningen att det var viktigt.

Säkerligen kommer framtida museiintendenter att granska förvärvet av 266 föremål från bostadscontainern i Kosovo och undra hur det kom sig att Armémuseum inte valde att spara på något annat från förläggnings istället, till exempel alla vackra tavlor från officersmännen. Kanske kommer de att kritisera museets personal för att de inte tänkte tillräckligt genuskritiskt – varför samlade de in en mans bostad och inte en kvinnas? Eller för att de inte problematiserade mannens svenska etnicitet – varför samlade de inte in en bostad från någon med utländsk bakgrund istället? Och varför samlade de in en officersbostad istället för en vanlig skyttesoldats bostad? Kanske kommer de att ifrågasätta om det verkligen är den personliga berättelsen som gör ett föremål intressant?

DEN MILITÄRHISTORISKA GLÖMSKAN

En bit längre bort i utställningen visas porträtt av personer som har varit chefer på Armémuseum under olika tider. Deras ansikten finns med för att visa vem som har makten att besluta vad som ska sparas. På Armémuseum är det alltid museichefen som fattar det formella förvärvsbeslutet, men i praktiken har förstås personalen ett stort inflytande över insamlingsprocessen. Vilka är det då som arbetar på Armémuseum idag? De är ungefär lika många kvinnor som män, de har liknande bakgrund, de flesta är födda i Sverige och välutbildade. En kan fundera på hur dagens personalsammansättning påverkar insamlingens inriktning. Vilka idéer och värderingar får styra insamlingen? Vilket kulturarv är museet medskapare till och vad får det för betydelse för framtidens historieskrivning?

Liksom de flesta andra museer har Armémuseum en insamlingspolicy som styr arbetet med insamling och urval. För något år sedan skrevs en ny insamlingspolicy på Armémuseum, eftersom den förra inte berörde sådana frågor som är centrala för museets insamlingsarbete idag, så som representationsproblematik eller problematisering av kulturarvsfrågor. Parallellt med framtagandet av den nya insamlingspolicyen pågick den mediala debatten om identitetspolitik och normkritik på svenska museer. Under arbetet med den nya policyen ägnade museets personal stor kraft åt att diskutera vems historia samlingarna representerar, vilka berättelser föremålen kommunicerar och vilka människor som blir ihågkomna genom den insamling som görs idag. De funderade också över vilkas berättelser som väljs bort: Kvinnornas berättelser? HBTQ-personers berättelser? De sjukas berättelser? Barnens berättelser? Flyktingarnas berättelser?

Säkerligen har Armémuseum mycket att vinna på att tänka mer normkritiskt kring sina samlingar. När det gäller militärhistoria låg fokus väldigt länge på att skildra de vuxna männens deltagande i krig. De flesta föremålen i Armémuseums samling har därför skapats för och använts av män. I de delar av samlingen som kan kopplas till olika namngivna personer dominerar de högre klasserna, adelsmännen och officerarnas ägodelar. De utnötta manskapsuniformerna är sedan länge borta, slängda eller återanvända till annat. Mycket få föremål kan berätta något om hur kvinnor och barn påverkades av krig, eller om de män som inte bedömdes som tillräckligt dugliga för att delta. Det finns inga

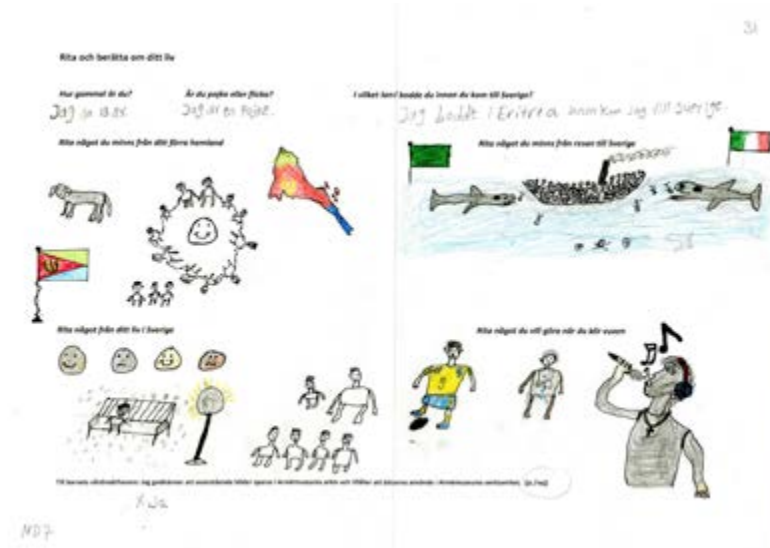
Porträttbilder på Armémuseums forna museichefer i utställningen *Makten och ärligheten*. Foto: Armémuseum

föremål alls som kan berätta om de kvinnor som följde med under 1600-talets fälttåg, eller om alla de barn som blev föräldralösa och utblottade på grund av krigens framfart. Om Armémuseum vill berätta något om hur kvinnor och barn har påverkats av krig och konflikter får de i regel söka sig utanför sin egen samling. Detta är egentligen inget ovanligt i militärhistoriska samlingar: kvinnor, barn, funktionshindrade, HBTQ-personer och minoritetsgrupper var länge helt osynliga i krigshistorien i stort.

Den nya policyen slår fast att insamlingsverksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att en mångfald av människor, minnen och berättelser blir representerade i det kulturarv som produceras och bevaras för eftervärlden. Det innebär att Armémuseum måste samla mer medvetet i förhållande till faktorer som klass, kön, sexualitet, funktionsvariationer, etnisk och religiös tillhörighet med mera. Militärhistoria kan göras mer intressant och angeläget för fler om museet berättar om militärhistoria ur flera olika perspektiv. Armémuseum behöver således aktivt samla föremål som visar på att soldater kan vara kvinnor, homosexuella och ha utländsk bakgrund, och att män kan vara vapenvägrare och livrädda för krig. Vidare behöver museet visa föremål som berättar att krig handlar om så mycket mer än strid – förhandlingar, humanitärt bistånd och en lidande civilbefolkning.

MÄNNISKOR PÅ FLYKT FRÅN KRIG

En grupp människor som nästan inte alls har varit representerad i Armémuseums samlingar tidigare är flyktingarna, alla de människor som genom tiderna har tvingats fly på grund av krig och militära konflikter. Under hösten 2015 var det många museer som funderade över vad de kunde göra för att uppmärksamma den situation som uppstod när ovanligt många människor kom till Sverige för att söka asyl. Armémuseum gjorde bedömningen

Ett exempel på en bildenkät som ritats av en 13-årig pojke som flydde till Sverige från Eritrea. Foto: Armémuseum

att uppdraget som militärhistorisk minnesinstitution medförde ett särskilt ansvar för att bevara och sprida kunskap kring människors flykt till Sverige från krig och militära konflikter. Det blev upprinnelsen till dokumentationsprojektet *Människor på flykt* som inleddes i början av 2016. Den grundläggande målsättningen med projektet var att säkerställa att flyktingars historia inkluderas i kulturarvet och arbetet inriktades på att samla personliga berättelser via intervjuer och enkätundersökningar.

Eftersom barn och unga är en underrepresenterad grupp i Armémuseums samlingar, samtidigt som gruppen också är en prioriterad målgrupp inom den statliga kulturpolitiken, utarbetades även en särskild bildenkät om flykt som var anpassad för barn. Att närma sig barn med den här typen av frågeställningar kräver stor lyhördhet och hänsynstagande. Möjligtvis är det inte alltid bra för dem att tänka tillbaka på sina upplevelser, samtidigt som även barnen har ett stort behov av att få berätta om sina minnen. Förhoppningen var att det skulle kännas lättare för barnen att uttrycka vad de hade varit med om i bild än att behöva sätta ord på sina upplevelser. I enkäten tillfrågades de om att rita fyra bilder som hade att göra med olika faser av deras uppbrott från hemlandet och flykt till Sverige. Dokumentationsprojektet *Människor på flykt* resulterade i över hundra människors personliga berättelser om att fly från krig. I bilderna och berättelserna ryms mångskiftande erfarenheter som belyser krigets påverkan på livet.⁵ Allt material kommer att bevaras i Armémuseums arkiv. På så vis blir flyktingarnas berättelser en del av framtidens immateriella kulturarv, och Armémuseum kommer ha möjlighet att berätta lite mer om en grupp människor som tidigare har varit ganska osynlig i militärhistorien.

Om Armémuseum fortsätter att samla föremål och berättelser som rymmer fler dimensioner av samtiden, kommer verksamheten också att lägga grunden för en mer mångfacetterad och inkluderande historieskrivning. Kanske kommer då framtidens kvinnor, barn, HBTQ-personer, funktionshindrade med flera andra grupper slippa att uppleva samma rotlöshet i förhållande till sin egen grupps historia när de besöker Armémuseum. Krig, fred och konflikter kommer då att skildras på ett mer nyanserat vis, samtidigt som kunskapen om dessa fenomen kan fördjupas och bevaras för eftervärlden.

REFERENSER

OFFENTLIGT TRYCK

SFS 2007:1178. *Förordning med Instruktion för Statens försvarshistoriska museer.*

SFS 2017:564. *Förordning om statliga museers förfoganden över museiföremål.*

SFS 2017:563. *Museilag.*

TIDNINGSARTIKLAR

Berg, A. (2017). Onyanserat av Wong. *Västerbottenskuriren VK-Bloggen*. 1 oktober. <http://blogg.vk.se/ankiberg/2017/10/01/onyanserat-av-wong/>

Berg, I. (2017). Wongs anklagelser mot arkeologer är absurda. *Svenska Dagbladet*. 4 oktober

Källén, A. (2016). Museer har alltid varit politiska. *Svenska Dagbladet*. 3 oktober

Linderborg, Å. (2016). Normkritiken satt i tvångströja. *Aftonbladet*. 3 oktober

Ohlsson, B. (2016). Politisera inte museerna. *Svenska Dagbladet*. 30 september

Wirtén, P. (2016). Kunskapslöst korståg mot identitetspolitiken. *Expressen*. 9 oktober

Wong, O. (2016a). Regeringen förvandlar museer till propagandacentraler. *Svenska Dagbladet*. 8 september

Wong, O. (2016b). Bah Kuhkes kulturpolitik hotar kulturarvet. *Svenska Dagbladet*. 28 september

Wong, O. (2017a). Fynd från järnåldern går till metallåtervinningen. *Svenska Dagbladet*. 9 augusti

Wong, O. (2017b). Museichefer utan kunskap – Förödande för kulturarvet. *Svenska Dagbladet*. 26 september

Zapata, J. (2016). Normkritiken är en osmickrande spegel. ETC. 22 oktober

LITTERATUR

Fredholm, A. (red.) (2017). *På flykt från krig. Asylsökande, ensamkommande och internflyktingar i Sveriges historia*. Stockholm: Armémuseum

Kronberg, K. & Forssberg, A. M. (red.) (2014). *Lumpen. Från mönstring till muck*. Stockholm: Atlantis

Riksantikvarieämbetet. (2017). *God samlingsförvaltning. Stöd för museer i gallringsprocessen*. (2017). Stockholm: Riksantikvarieämbetet

NOTER

1. Debatten initierades till följd av ett par inlägg av journalisten Ola Wong som publicerades i *Svenska dagbladet* i september 2016. Från början avsåg debatten de organisatoriska och verksamhetsmässiga förändringar som genomförts vid myndigheten Statens museer för världskultur, men kom sedermera att handla om den svenska museisektorn i allmänhet. Ola Wong fick medhåll av flera andra debattörer som menade att den nuvarande regeringen med kulturminister Alice Bah Kuhnke ägnar sig åt politisk styrning av museerna. Debatten var inledningsvis intensiv och fortsätter att engagera den svenska kultursektorn än idag.
2. Försvarets materielverk är en civil myndighet som ansvarar för att utveckla material till den svenska försvarsmakten. Högkvarteret utgörs av staber med ansvar för olika områden inom den svenska försvarsmakten, så som insatsledning, kommunikationscentral, produktionsledning samt militär underrättelsetjänst.
3. Projektet redovisades bland annat i publikationen *Lumpen. Från mönstring till muck*, sammanställd av Anna Maria Forsberg och Klas Kronberg (2014).
4. Allt insamlat material finns tillgängligt i Armémuseums arkiv.
5. Delar av det insamlade materialet har publicerats i boken *På flykt från krig. Asylsökande, ensamkommande och internflyktingar i Sveriges historia*, sammanställd av Anna Fredholm (2017).

BILDMATERIAL

Fotografi på sida 33 detalj ur foto på bostadscontainern utställd i *Makten och ärligheten* på Armémuseum, sida 40. Foto: Armémuseum.